

**ENSV SARK-i Banditismivastase Võitluse Osakonna eriteade
13. veebruar 1946. a.**

10. veebruaril 1946 võtsid SARK-i Võrumaa osakonna töötajad Võrust Rõuge valda viiva tee 4. kilomeetri kinni Võru Keskkooli vanemate klasside õpilased, kes püüdsid telegraafipostidele kleepida nõukogudevastasteid lendlehti:

- 1) Veski Heino Voldemari p. sünd. 1928. a. 9. kl. õpilane
 - 2) Kaska Valev Jaani p. sünd. 1929. a. 10. kl. õpilane
 - 3) Tammemägi Hans Rudolfi p. sünd. 1929. a. 9. kl. õpilane
- Läbiotsimisel võeti kinnivõetuil ära 259 nõukogudevastase sisuga lendlehte, sh. Nõukogudevastase ajalehe Ugandi eksemplar.
ENSV Siseasjade rahvakomissar kindralmajor A. Reserv
ERA F R-LN5 s127. 1106-109

Ugandi

Võru koolipoiste Ugandi grupi põrandaalune leht
aastast 1945

Nr 78

23. jaanuar 2009

XV aastakäik

TÄNANE LEHT: TAMMEMÄGI HANS ☒ SÕPRUSE 1-4, VALGA 68203 ☎ 56140290

Mälestuslikult mäletades ...

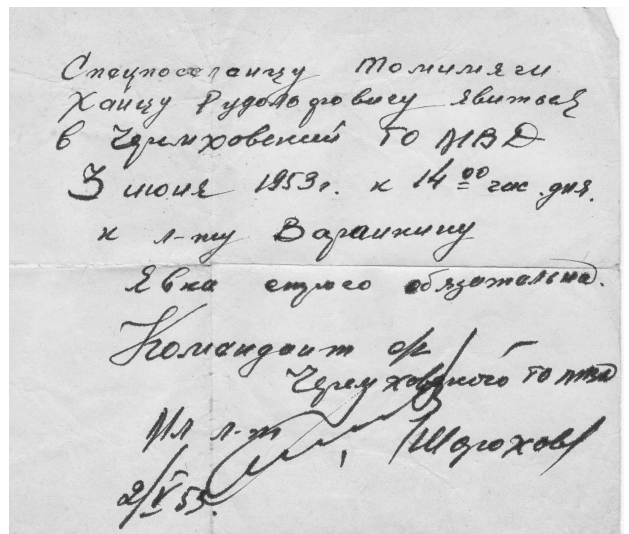
Paljude meie, tavaliste lihtsate inimeste läbielatud valu ja vaev, käidud teed ja sellel teel kohatud kaasteelised, mured ja rõõmud kaovad jäljetult igavikku niipea, kui ei ole elus enam kedagi kes neid ja seda mäletavad. Mõned read oma elust ja ajastust, koolipõlvest ning vene okupantide surmalaagrites elusurma piiril vaakumisest olen kirjutanud "Ugandi" veergudel. Muidugi on see vaid tagasivaade iseenda jalajälgedele ja tühjusse kirjutamine. Vaevalt et neid ridu peale mõne tuttava või kunagise sõbra lugema vaevuvad ja kas seda on vajagi.

Surmalaagrite väravad olin suutnud seljataha jätta, kus kuus aastat olin päev-päevalt unistanud ja igatsenud laagrivälisest vabadusest, kodumaale pääsemisest. Ometi astusin vabatahtlikult kodumaale naasmise asemel teisele, uuele kannatuste ja alanduste ringile - asumisele Siberisse. Oma 1949.a. märtsis küüditatud vanemate juurde, abiks ja toeks nendele, sest nad olid mind kõik need kuus vangiaastat meeles pidanud, ennastohverdavalt aidanud toidupakkidega ja kõige võimalikult vajalikuga. Olles Ižma jaamahoone esisel külmal talveõhtul konvoleitnandilt kättesaanud üldvagunis sõitmiseks pileti Kuituni jaamani Ida-Siberi raudteel läbi Kirovi, Sverdlovi, Novosibirski - algas sõit kodumaale vastassuunas, Baikali ja Angara lähistele, sinna "kus on põlised metsad ja maad."

Kuitumist tuli edasi sõita juba oma vangirubladest eest Tšeremhovoni ja sealt linnalähedase Angara äärde viiva rongiga Hramtsova jaamani. Lõpuks olin kohal. Muidugi oli rõõm ja õnn olla taas koos oma ema-isa, õe-vennakesega, pere oli koos. Minule uudne eriasumine. Kuigi vangilaagrist vabanemisel saadud passi aseaine oli veel minul taskus, olin juba arvatud eriasumisel oleva kontingenti hulka. "Kodanik" sain olla ainult Ižmast Tšeremhovoni, "seltsimeheks" ei saanutki. Eriasunik - selle austava tiitliga mu nime ees kutsel ilmuda komandantuuri "rangelt kohustuslikus korras", ma sinna läksingi. Kõigepealt võeti ära pass, siis loeti ette mingi määrus perekonna juurde saabunute arvele võtmise kohta ja võeti allkiri eriasumisele kuulumise kohta ning sellest tulenevate komandantuuripoolsete eeskirjade ja keeldude täitmise kohustus. Karistuse ähvardusega oli keelatud viibida väljaspool komandantuuri piirkonda. Kuni passi äravõtmiseni ei nõutud minult igaõhtust allkirja barakivanema kontrollvihikusse, siis peale seda algas igaõhtune kohaloleku allkirja nõue ka minule.

Ižma – Kuitumi pilet.

Kutse komandantuuri.

Tšeremhovo "eriasunikud" elasid endises Jaapani sõjavangide poolt rajatud pooleldi maasse kaevatud kahekümne kongiga barakkides, milliseid oli kahekümne ringis. Igas kongis oli üks perekond, olenevata pere suuruselt. Meid oli viiekesi, aga oli ka palju suuremaid perekondi. Üksikuid ja vanu oli mahutatud ühte kongi mitu. Eriasunik oli tegelikult pärisori, piiratud õiguste ja liikumisvabadusega. Ta oli riigil odavam ja kasulikum kui vang. Teda ei olnud vaja toita ega riietada, ei olnud vaja suurearvulist konvoid automaatidega, ei verekoeri ega okastraattarasid vahitornidega. Eriasunikud "valvasid" end ise, õhtuti barakivanemale allkirja näol, ka nuhid ja koputajad olid nende endi hulgast.

8. baraki noored oma poolmaa-aluse eluaseme ees

Arsti juurde linna polikliinikusse tohtis minna ainult komandandi kirjaliku loaga. Arstidel oli eriasunike suhtes ülbe ja tõrjuv hoiak, suurem osa eestlastest ei vullanud ka piisavalt vene keelt, et oma haigust või kaebusi adekvaatselt edastada. Ravimeid tuli tellida Eestist, kohalikud apteegid peale joodi ja kärnasalvi suurt midagi ei pakkunud. Väljasaadetute haiguste põhiline ravi oli ikkagi kas heal juhul kiire, halvemal juhul aeglane surm. Aga üks surmaga lõppes ka miljonite inimeste surma ja kirjeldamatute kannatuste põhjustaja, esiroimari Stalini elu põrandal iseenda roojasuses püherdades. Sellele järgnenud nn. Hrutšovi sula tasapisi tõi mõningaid uusi tuuli, algas esialgu alaealiste vabanemine ning aeglaselt, ka järk-järguliselt kõigi vabastamine. Meieni jõudis järg 1958. augustikuul. Saime mingid passid, vabanemise ootuse olime varunud ka raha niipalju, et saime asuda Eestimaa poole teele. Lõpuks jõudsimegi Võru raudteejaama, olime kodumaal. Muidugi mitte oma kodus, seal pesitsesid Venemaa-eestlased. Saime ulualust isa venna juures. Isa ja

õde Imbi asusid kohe kohalikus kolhoosis tööle, tuttav esimees takistusi ei teinud ja raha oli meil ju vaja. Ema tervis tööleminekut ei võimaldanud ja pensioni polnud talupidajatest vanainimestele, kellel tööraamatu järgselt tööaastaid ette näidata polnud, ettenähtud. Vend sõitis tagasi Tšeremhovosse, temal oli mäetehnikum pooleli, Eestis aga talle õppimist ei võimaldatud. Mina katsetasin leida tööd ja elamisvõimalusi Võrus - katsetuseks see jäigi. Tehti selgeks, et olime illegaalid oma kodumaal, elamisluba ei ole ja ei antagi. Alustasime avalduste kirjutamisega kasvõi ajutise elamisloa saamiseks Eesti NSV-es. Juba nädalapäevad peale saabumist kodumaale, 18. augustil 1958. a. tegime Võru Õigusnõuandla kaudu avalduse ENSV Ministrite Nõukogule. Kartsime sunniviisilist kohest taasküüditamist, vanglat või rahatrahvi, raha oli hoopiski lõpukorral. Soovitati viia avaldus otse ja isiklikult sellesse Siseministeeriumi asjadevalitusse või taotlema koguni seal vastuvõtule saada. Nii sõitsingi Tallinna, Toompeale läbipääsulubade luugi taha järjekorda. Seletasin oma häda ära, avaldus ja kogu pere passid näpuvahel. Vastus oli kiire, ülbe ja ropp, mõte oli ümberpandamatult: "Kaduge siit, teiesugustega siin pikalt ei räägita!" See oli elamisloa saamise lootuse lõpp. Olime hirmul ja nõutud. Mida teha, kuhu minna? Tagasisõiduks raha ei ole, oodata lihtsalt ära ametlik väljasaatmine, millega see lõpeb? Hakkasime meenutama lähipiiritaguseid sugulasi ja tuttavaid. Minu ühel koolivennal oli Petseris, mis vahepeal oli Eesti NSV suhtes muutunud "välismaaks", oma maja ja elamine. Aga see oli 14 aastat tagasi, see ei sisendanud lootust. Siis meenusid meie kaunis kauged sugulased Valgas - perekond Hommik. Teadsime nendest vaid seda, et neid oli tabanud peaaegu sama saatus mis meid, ainult ilma küüditamiseta. Sünnilt oli nende pere pärit Sännast, elanud aga Pärnus, kus nende isa oli töötanud Waldhofi vabrikus. Kui isa läks sõtta, kolis ema Antslasse. Poeg Kaarel õppis tiseriks, oli valitud Antsla alevivanemaks, 1940. a. Võru linnapeaks. Poeg Juhan aga siirdus Valka, õppis pagariks. Ostis Valgas ära Kauri pagariäri, laiendas äritegemist, ostis auto. Abiellus Jaan Kulli tütre Lindaga, elasid jõuka linnakodaniku elu. Jõudis kätte 1940. aasta ja kõik sellest tulenev, algas Vene okupatsioon, nõukogude võim. See tõi kaasa kogu vara ja ettevõtluse natsionaliseerimise. Juuniküüditamisest päästis ehk vend Kaarli kaasamine uue võimuga. Saksa okupatsioon samuti ei võimaldanud ettevõtlusega tegelda. Venelaste poolt Eesti taasokupeerimine

ammugi mitte ei võimaldanud midagi peale palgatöö. Majade ega vara tagasisaamisest polnud enam juttugi, isegi korterist oma majas mitte. Tuli Juhani alustada eluga nullist peale. Uue eluaseme rajamiseks oli soodne ja ohutum võimalus saada ehituskrunt Läti Valkas, Cimse tänavas. Sinna Juhani äia ja naabrimehe abiga 1949. aastal raius üles väikese 3 x 3,5 m palkmaja esialgseks eluruumiks päris maja ehitamiseni. 1950. aasta 24. detsembril asusid nad sinna elama. Et Juhani oli tubli, taibukas ja hakkaja igale tööle, jõudis ta pärisemaja ehitusega 1952. aastal niikaugele, et võis sisse kolida. Esmane majakene jäi pesuköögiks ja muidu panipaigaks, lõpuks ka kanalaks. Aja jooksul ehitati ühte otsa väikene laut lehmapidamiseks, teise otsa heinaküün. Cimse tänav oligi rajatud Cimse mõisa heinamaale ja ehituskrundiga kaasnes tükk heina ja aiamaad, mis võimaldas lehma või seapõrsa pidamist, kanadest-küülikutest rääkimata. Tolleaegsel toiduainetevaesel ajal oli sellisel "abimajandil" suur tähtsus. Pealegi oli 1958. aastal Juhani peres juba viis liiget juurdekasvu.

Vasakul korstnaga esmane palkmaja aknaga, küüni ja lauda vahel. Paremal ehitusjärgus uus elumaja.

Otsisime Juhani pere sealt Läti-Valka servast üles ja saime heatahtliku nõusoleku meid ulualla võtta vaatamata elamispinna kitsikusele. Mina kolisin kohe Valka, ema-isa-õde jäid veel äraootavale seisukohale ning jätkasid sealsamas isa venna juures elamist ja kolhoosis töötamist. Tundsin Juhani pere heatahtlikkusest hoolimata end peres liigsena ja kummitas mõte, et kuidas vajaduse korral meid kõiki ära mahutada. Tuli jutuks, et kas mulle ei sobiks nende omaaegne esmane eluruum elamiseks, kui see tühjaks teha. Haarasin sellest võimalusest rõõmuga kinni ja asusin töö kõrvalt õhtuti seda uuesti elamiskõlblikuks tegema. Kõigepealt tegin perenaise Linda juhatause all ruumi tühjaks, Linda pesi koguni põranda ära minu vastuseisust hoolimata. Seletasin küll talle, et mul vangipõlvest põranda-rookimise "kunst" selge. Viisin elektri sisse, tegin

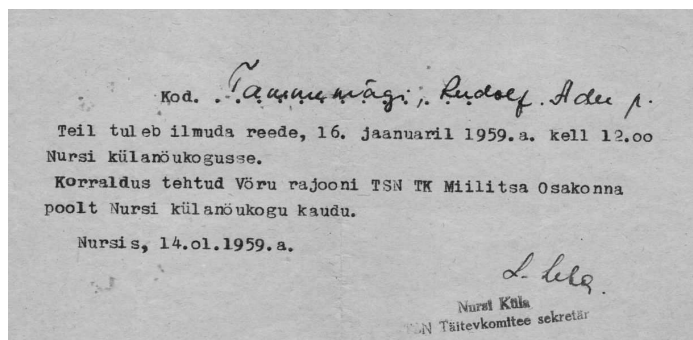
pliidi ja korstnajala praod saviga tihedaks. Pliidi ja korstna soojus oligi kogu "küttesüsteem", see andis sooja vaid niikaua kui pliit küdes. Seetõttu oli hommikul külma tõttu tõusmine paras piin, võtsin ikka riided enne tõusmist teki alla sooja ja siis kähku riidesse. Asusin seinu ja lage soojustama ja siluma, et neid tapeedi alla saada. Müügil mingit plaatmaterjali ei olnud - ja ega raha ka ei olnud. Olin ajutisel katseajaga lukksepaks tööle võetud, 72 rbl. kuupalgaga. Mõtlesin välja lahenduse - majatarvete poes oli müügil tugevast paberist mitmekihilised paberkotid, müüdi neid 5 tk. korraga. Niimoodi alustasin neid paberkotte papinaeltega seinale ja lakke naelutama. Töölt läksin majatarvete kauplusest läbi, oma viis kotti kaenlasse ja koju, tervelt kuu aega kestis see "operatsioon" kuni kõik oli tehtud. Nüüd kleepisin kihi ajalehti peale ja võis tapeediga katta. Tapeedi lakkesaamisega oli omajagu tegu, tollane tapeediliim ei tahtnud kuidagi laes tapeeti kinni hoida. Aga ära sai tehtud ja toakene sai päris mõnus. Et uks käis kohe õuest tuppa, riputasin külma õhu tõkestamiseks uksele ette paksu kardina-riide. Ukse taha jäi nagi riiete jaoks. Vasakul nurgas oli voodi, voodi kohal riiul. Akna all väike seinakülge kinnitatud laud. Paremal korstna taga kaks riiulit, alumisel veeämber ja silmapesukauss, üleval toidunõud ja kuivtoiduained. Osa toiduaineid tuli hoida õues akna alla ehitatud kastis.

Küttekontorist ostsin küttepuud kojutoomisega - toodigi kohale, mädanenud meetripikkused pooltoored haavapuud. Töö juures kogusin ehitus- või kastiparandus jäätmeid kimpu ning koju minnes võtsin kaenla alla, niimoodi sain oma küttepuudele tule alla teha. Aga ega iga väravavalvur sellist vargust läbi ka ei lasknud, sotsialistliku omandi vargus ikkagi ja valvsus eelkõige.

Eks toiduainetega ja kasvõi lihtsa vormileiva, mida hellitlevalt ämmakeeksiks kutsuti, hankimisega peale tööpäeva lõppu oli omajagu tegemist ja õnne vaja. Iga asja pärast tuli tingimata sabas seista ja trügida. Kui sealjuures veel otse nina ees kaup (leib, vorst) otsa sai, tuli suu lukus hoida, et mõne lause eest julgeolekus ei tuleks vastust anda. Doktori vorst oli "delikatess", hea kui seda sai. Et mul palk niru oli, tuli hoolega kopikaid lugeda, odavalt läbi ajada. Peamiseks leivakõrvaseks kujunes maksavorst, see oli selline jämedas soolikas ei tea millest kokkupandud hall mass, odav ja vähemnõudlikule asumisel olevale indiviidile käis küll. Selle maksavorstiga käis kaasas anekdoot: inglise suursaadik pani tähele, et see toode on odav ja nõukogude inimesed massiliselt ostavad. Ostnud

ka tüki ja saatnud Inglismaal, et tehke järele, väärt asi. Lisanud vastava saatekirja ka kaasa. Vorst jõudis pärale, saatekiri aga läks KGB-sse kontrollimisele. Inglismaalt jõudis suursaadikule peatselt kiirtelegramm, olge mureta, teie väljaheide on läbiuuritud ja ussimune leitud ei ole. Niipalju siis sellest.

Niimoodi ma siis olin enda asumisel sisseelanud, päeval Eestimaal tööl, öösiti ja puhkepäeviti Läti-maa asumisel. Ühel tuisusel jaanuarikuu õhtul, täpsemalt 17. jaanuaril 1959. aastal, hämaras töölt tulles, märkasin Riia maanteelt Cimse tänavasse keerates lumes voodit ja väikest hunnikut küttepuid. Ei osanud sellest nagu midagi mõelda. Edasi minnes märkasin oma toa aknast valgust, lisisin sammu ja avanenud ukse, astusin soojasse tuppa. Minu voodil istusid isa-ema ja ainsal taburetil õde Imbi. Pliidi all hõõgus tuli, soe toit ootas mind lauakesel. Pere oli taas koos, puudus ainult vend Aldo, kes oli kuskil Tšeremhova mäetehnikumi ühiselamus. Oli rõõmu ja oli kurbust. Asi oli olnud lihtne: eelmisel päeval olid nad saanud kutsed, muuhulgas ka minu nimele ja igale eraldi, ka vend Aldo nimele, ilmuda Nursi Külänõukogusse Võru Rajooni TSKTK miilitsaosakonna korralduse alusel. Seal võttis miilits nendelt allkirja korraldusele kohustuslikus korras lahkuda 24 tunni jooksul ENSV piiridest.

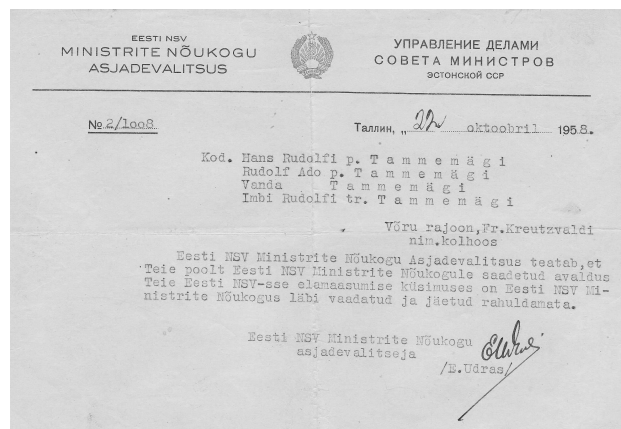

Kutse Nursi Külänõukogusse

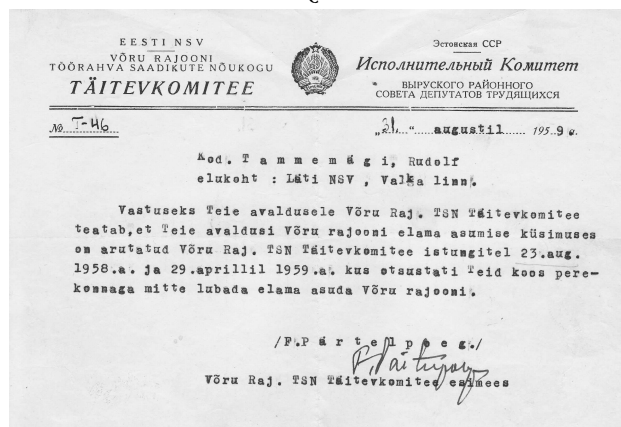
Üks kolhoosi autojuht nõustus peale tööaega mõõduka tasu eest meid toimetama Läti Valka. Võtsid kaasa vana raudvoodi, natukene küttepuid ja vähesel määral muud vajalikku. Ning nii nad asusid teisele alanduste mureringile, mina olin juba kolmandal. Et ilm juhtus lumine ning tuisune, oli Cimse kui kõrvaltänav lumest puhastamata, auto lumest läbi ei pääsenud, kõik kraami natuke tuli lumme maha laadida, et vabastada auto tagasisõiduks. Mida suutsid, olid nad juba tuppa tassitud. Tõime isaga puud ja voodi ka kohale. Imekombel õnnestus voodi üht otsa ära võttes mahutada see

teise voodi otsa vasakule seinäärde. Magama saime isaga ühte, ema õega teise voodisse. Valka miilitsaosakonnas sisseregistreerimisega oli omakorda probleeme, ega lätlasedki tahtnud meiesuguseid näha, perenaise Lindaga majaraamatuga miilitsas käies öeldi ära põhjusel, et elamispind ei võimalda sisseregistreerimist. Oli meid ju koos pererahvaga kokku 11 inimest, seega ületas mingi ametliku normpinna. Nüüd oli abiks Juhani tutvus Valka tookordse täitevkomitee esimehega, kes oli eestlane, lätipärase nimega Leps. Eesti Vabariigi ajal oli ta elanud Eestis, teeninud koos Juhaniiga Eesti Kaitseväes. Juhani käis tema jutul ning sai dokumendi, mille alusel enam miilitsas takistusi ei tehtud. Õde Imbi sai tööle telliskivitehasesse, töö oli raske, ent sai hakkama. Kütet toasoojuseks ja söögitegemiseks töölt tulles, tõime nüüd kahekesi. Isa hoolitses toidukraami eest sabades seistes. Ema aga tegi söögi. Ega me õnnetud olnud, olime hullematki üle elanud. Nälg polnud, omaette tuba, oli aega, saime pererahvaga juttu rääkida. Lehm nosis seinaga heina süüa, ainult öösiti, kui hein otsas, kolistas koledasti kaelaketiga.

Muidugi ei loobunud me punavõimumehi avaldustega tüütamast, iga eitava vastuse saamise järel saatsime uue elamisloa taotluse. Siin mõned näited:

22. okt. 1958

31. aug. 1959

1959 aasta 31 augustil eitava vastus kannab kurikuulsa inimküti, komsomolipealikust Võru Rajoonis TSN Täitevkomitee esimehe F. Pärtelpoja allkirja.

Möödus veel mitu aastat piiritagust Lätimaa elu ja eitavaid vastuseid. Õde Imbi abiellus kodukandi noormehega ja sai selle kaudu elamisloa Eesti. Ema-Isa said loa tütre juurde elamiseks põhjusel, et olid tütre ülalpidamisel. Lõpuks sain ka mina loa ENSV-s elamiseks.

Meie pere meenutas neid paguluspäevi alati siira tänutundega Juhani pere vastu.

Juhan lastega

Linda lastega

Pereisa Juhan, kui ka tema abikaasa Linda olid südamlikud ja lahked inimesed. Ka suured raamatusõbrad. Juhaniga võis pikalt arutleda mõne loetud raamatu üle. Lahkuse ja abivalmidusega ei paistnud silma tollel ajastul mitte igäüks. Juhani perel jätkus aga seda veel teisegi pagulaspere jaoks. 1962.a. novembrikuu lõpus leidis toakeses ulualust Valdur Kase perekond. Valduri abikaasa Hilda oli Linda Hommiku kooliõde gümnaasiumiajast ja nii nad sinna tee leidsidki. Oma elu selles toakeses,

nüüd küll sea naabruses (minu ajal oli lehm, siga palju vaiksem loom ju on väga põhjalikult kirjeldanud Valduri ja Hilda poeg Enno Kase kogumikus „Sa ära möödu mineviku valust“ kolmanda osa kaheksakümnendal leheküljel. Nende perekonna kogu saatuslugu on kirjas samas kogumikus.

Valdur Kase perekond enne koduteele asumist.

Alloleval pereinildil on vasakult paremale: Minu isa Rudolf, ema Vanda, ema kõrval meie külaliseks Siberi muldonnis naabriks olnud pr. Emilie Kais, ees Juhani perepoeg Lembit, edasi Juhani abikaasa Linda ja pereisa Juhan ise lahutamatu kaabuga ja tütar Tiiu.

Perepilt

Sellel pildil on Juhani ja Linda noored pereliikmed: Vasakul taga Eha ja Tiiu, ees Evi, Lembit ja Aino

Noored

Aino lõpetas Pedagoogilise Instituudi, abiellus minu mäetehnikust venna Aldoga. Mõlemad alustasid tööd ja elu Kohtla-Järvel, kus elavad tänaseni. Nende peres on poeg Arnold ja tütar Anneli, mõlemad töötavad ja elavad Tallinnas

Aino ja Aldo

Eelnevad read on vaid üksikud liivaterad unustuste teelt. Oleks vaja oskajat kirjutajat, kes suudaks anda edasi sellel teel viibinute rõõmusid, muret valu ja vaeva. Igäiks nendest väärriks raamatut. Igal nendest oleks meile, veel sellel teel viibivatele palju jutustada. Õpetliku, hoiatavat, ilusat kordumatut. Aga me laseme kõigel sellel hävida, me ei hooli nendest, kaome ise samal teel. Kolme perekonna saatusloo killuke si ajendas mainima tänutunne ja auvõlg Juhani pere vastu. Aga ka tõdemus kui erinevad võisid olla need kaks venda – Kaarel ja Juhan. Ja kui erinevad olid nende saatused. Edaspidine elu oleks aga hoopis teine lugu.

Eesti intelligents on ajast-aega soosinud pahempoolsust, oma riigi ja maa salavaenlasi kui ka otseseid reetureid. Nii oli see vene tsaarivõimu aegsel ärkamisajal kui ka tänavusel märkamisajal. Ei saa eitada intelligentsi positiivset rolli meie ühiskonna arengus. Aga see ei tähenda, vaikumist meie positiivsele intelligentsi poolele räpast varju heitvatest nimedest nagu J. Anvelt, H. Pöögelman, V. Kingissepp, J. Vares-Barbarus, N. Andresen, H. Kruus, H. Haberman, J. Sütiste, A. Jakobson, H. Leberleht, J. Semper, U. Laht jne, jne. Kuigi nende võim või mõju on alati osutunud ajutiseks, ei suuda nende tänapäevased järgijad sellest õppida. Nii oldi agarad aprillimässu õigustama, nii peeti pikka „sõda“ ja lausviha Vabadussõja võidusamba püstitamise vastu jne, jne... Õonestav virisemine kõige ja kõigi suhtes, ometi teades, et riik ja rahvas läheb edasi, edasi, edasi.

Eelneva meenutuse tingis asjaolu, et eestlaste Venemaalt tagasipöördumise seaduse autoriks oli Eesti Kirjanikeliidu auliige August Jakobson. See tema surematu teos ilmus Tallinnas, 12. oktoobril 1957.a. ja kandis pealkirja „ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi Seadus ENSV-sse tagasipöördumise keelamisest“. See surematu teos tabaski valusalt meie perekonda 17. jaanuaril 1959.a., Valdus Kase perekonda tunduvalt hiljem. Tuhanded perekonnad ja üksikisikud muidugi seadluse ilmutamisest alates. Selle seaduse ülemises servas oli märges: „Ei kuulu ajakirjanduses avaldamisele“. Ugandi avaldas selle seadluse 2005.a. 28. märtsil nr. 51-s, hr. Alfred Käärmani poolt kirjutatud tekstiga ja looga. Pole kuulnud ega lugenud, et see seadus oleks kunagi ka tühistatud või aegunud, võib-olla eesti venelased ongi selle tõttu arvanud, et eestlasi on siia liiga palju kogunenud. Igatahes aprillimässu ajal oli põhiline loosung „Tapa eestlane – päästa maailm fašismist!“ ja tehtama seda pidi kägistamise teel, „rossija, rossija“ karjumise saatel.

Mälestusmärk – kas Kirjanikule või rahvareeturile?

*Ülemnõukogu Presiidiumi 17.05.1989 seadlus.
jõustumiskuupäev 17.05.1989*

*Seadlus Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi
1957.aasta 12.oktoobri seadluse kehtetuks
tunnistamise kohta*

Tühistamisotsus on siiski olemas.